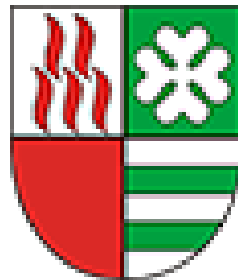

**Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025**

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII GMINY OŻARÓW MAZOWIECKI
NA LATA 2022-2025**

Ożarów Mazowiecki – marzec 2022 rok

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

WPROWADZENIE

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, zwany dalej Programem, określa zadania, działania i cele, które zostały sformułowane na podstawie dostępnych zasobów występujących na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki. Jest kluczowym aktem prawnym, na podstawie którego prowadzi się realizację działań profilaktycznych na szczeblu lokalnym.

Podstawą prawną w Polsce do działań w tym zakresie są:

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.).
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2021 r. poz. 2469).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025 (Dz. U. 2021 r. poz. 642). Rozporządzenie weszło w życie 9 kwietnia 2021 r. z datą obowiązywania od 1 stycznia 2021 r.
- ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1956).

Wymienione wyżej ustawy i rozporządzenia nakładają na gminę prowadzenie działań w obszarze profilaktyki, przeciwdziałania uzależnieniom oraz integracji społecznej osób uzależnionych czyniąc je zadaniami własnymi gminy. Profilaktyka uzależnień (w tym uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych) jest jednym z celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii na lata 2022-2025, określa lokalną strategię w zakresie zarówno profilaktyki, jak i redukcji szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w społeczności lokalnej. Program opracowano zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia (NPZ), który jest podstawowym dokumentem polityki zdrowia publicznego wyznaczającym cel strategiczny i cele operacyjne oraz najważniejsze zadania do realizacji na rzecz zwiększenia liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenia społecznych nierówności w tym zakresie. Wśród pięciu celów operacyjnych NPZ wyszczególniono również profilaktykę uzależnień (cel operacyjny 2), w tym zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom; uzależnienie od tytoniu (nikotyny), od alkoholu; od zachowań (uzależnienia behawioralne), od narkotyków.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Realizacja programu polega na dostarczeniu informacji mieszkańcom na temat specyfiki choroby alkoholowej, innych uzależnień oraz przemocy w rodzinie, psychicznej i fizycznej. Istotne jest wskazanie instytucji, które specjalizują się w leczeniu i wyjściu z nałogu nie tylko osobie uzależnionej, ale także całej rodzinie. Działania podjęte przez władze lokalne powinny docierać do każdej grupy wiekowej i do wszystkich środowisk poprzez pokazywanie przyczyn i skutków, jakie niosą za sobą uzależnienia. Skuteczna profilaktyka to również wskazywanie i wspieranie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego, promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia bez nałogów.

Zadania Programu podyktowane są troską o dobro mieszkańców, którzy powinni być ostrzeżeni przed uzależnieniami i konsekwencjami z nich wynikającymi w taki sposób, aby żaden człowiek nie padł ofiarą niewiedzy o ich skutkach i jednocześnie uniknął konfliktu z prawem. Problem uzależnień jest złożonym zjawiskiem społecznym, dlatego też programy profilaktyczne i naprawcze wymagają mobilizacji wielu instytucji i służb powołanych w celu minimalizacji tego zagrożenia. Ważne jest działanie wielowymiarowe, począwszy od informowania, poprzez profilaktykę uzależnień aż po leczenie.

Rozdział I

Diagnoza problemów społecznych Gminy Ożarów Mazowiecki

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, uzależnienia behawioralne, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów. Priorytetem w polityce społecznej staje się zatem przeciwdziałanie tego typu zagrożeniom oraz podjęcie działań prowadzących do ograniczenia izolacji społecznej oraz zwiększenia integracji społecznej grup i osób zagrożonych występowaniem wyżej wymienionych problemów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Przeprowadzono badanie, które miało na celu przede wszystkim zdiagnozowanie stanu społeczeństwa oraz wskazanie przyczyn obecnej sytuacji. Diagnoza społeczna bezpośrednio lub pośrednio odnosi się do stanu i sposobu zaspokajania potrzeb społecznych.

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

Problem alkoholowy (alkoholizm) – według WHO to *„wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”*.

Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najbardziej powszechnych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.

Problem narkotykowy (narkomania i dopalacze) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: *„stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”*. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej.

Problemu nikotynowego (nikotynizmu) – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców.

Problem przemocy - często określany jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „*O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*”. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „*inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny*”. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.

Problem przemocy rówieśniczej – zwana także mobbingiem lub dręczeniem jest zjawiskiem powszechnym w środowisku szkolnym. Są to wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w wolność osobistą jednostek lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji.

Problem cyberprzemocy - to forma dokuczania, która ma miejsce w Internecie. Często odbywa się to anonimowo za pośrednictwem mediów społecznościowych lub aplikacji do obsługi wiadomości tekstowych. Można to zrobić dla zabawy lub może być na tyle poważne, że doprowadzi do prób samobójczych. Polega na wysyłaniu obraźliwych wiadomości, publikowaniu poniżających filmów lub zdjęć, publikowaniu ośmieszających, wulgarnych, komentarzy i postów, włamaniach na konta serwisów społecznościowych, podszywaniu się pod inne osoby lub wykluczaniu z internetowych społeczności.

Starzenie się społeczeństwa - to zwiększenie udziału starszych osób w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym zmniejszeniu się udziału w tej strukturze dzieci. Jest to proces, który postępuje już od wielu lat i nadal przybiera na sile. Zmiany demograficzne tego typu mają istotne znaczenie dla kraju ze względów ekonomicznych, jak i społecznych.

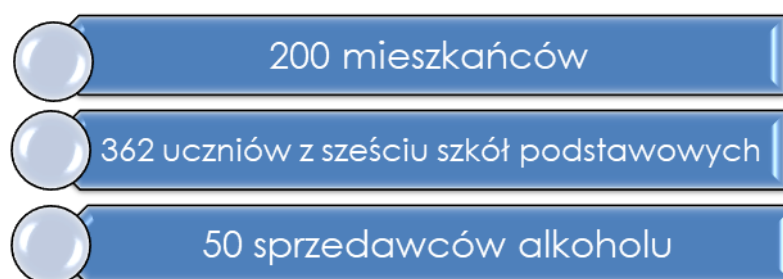
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Problem niepełnosprawności – definiowany jako brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu.

Hazard - uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych, a także rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych oraz prawa.

Uzależnienia behawioralne (czynnościowe) - zespół objawów związanych z utrwalonym, wielokrotnym powtarzaniem określonej czynności (lub grupy czynności) w celu uzyskania takich stanów emocjonalnych jak przyjemność, euforia, ulga, uczucie zaspokojenia.

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach październik – listopad 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 612 osób (200 mieszkańców, 362 uczniów z sześciu szkół podstawowych oraz 50 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Poniższy wykres przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Szkoły biorące udział w badaniu:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Kusocińskiego w Ożarowie Mazowieckim,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Obrońców Warszawy w Ożarowie Mazowieckim,
- Szkoła Podstawowa im. Szarych Szeregów w Płochocinie,
- Szkoła Podstawowa w Duchnicach,
- Szkoła Podstawowa w Świącicach,
- Szkoła Podstawowa w Umiastowie.

Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Pierwszym diagnozowanym problemem społecznym w Gminie Ożarów Mazowiecki, był problem alkoholowy. Czasy współczesne charakteryzuje niespotykana we wcześniejszych dziejach człowieka dynamika występująca we wszystkich obszarach działalności człowieka. Przemianom ulega styl życia, jego standardy, moda. Czas przeznaczany na realizację zawodową zaczyna się zwiększać, kosztem czasu przeznaczanego dotychczas na wypoczynek i relacje z bliskimi. Poszukiwanie sposobów redukcji doświadczanych napięć stanowi zachowanie pożądane przez niemal każdą jednostkę. Dla jednych doskonałym sposobem będzie aktywny wypoczynek, natomiast inni z kolei będą próbować odmiennych sposobów, pozwalających na doświadczanie błyskawicznych stanów relaksacji, dowartościowania, niekiedy zapomnienia. Do środków pozwalających na osiągnięcie tychże stanów należy m.in.: alkohol. W niniejszym podrozdziale przedstawiono tę kwestię z punktu widzenia mieszkańców, a także podjęto próbę oszacowania skali zjawiska oraz sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu. Na początek, poproszono ankietowanych o wskazanie, jak często piją alkohol. 1,00% pije alkohol codziennie, a 2,00% respondentów przyznało, że spożywa alkohol kilka razy w tygodniu. Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 24,50% osób, a 39,50% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż 33,00% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Pokazuje to, iż problem alkoholowy w gminie istnieje lecz w stopniu umiarkowanym.

Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (51,49%), wino (44,03%), wódkę oraz nalewki (po 16,42%). Dodatkowo na pytanie „inne, jakie?” mieszkańcy wymienili whisky (1,49%).

Jak rekomenduje Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w przypadku mężczyzn za odpowiednie uznaje się jednorazowe spożywanie 2 butelek piwa, 3 lampek wina lub też 4 kieliszków wódki. W przypadku kobiet normy te są niższe i wynoszą: 1 butelka piwa, 1,5 lampki wina lub też 2 kieliszki wódki.

Natomiast jeżeli chodzi o wyznaczniki ryzykownego picia alkoholu to ustalono następujące progi jednorazowego spożycia:

Umowny próg ryzykownego picia dla mężczyzn (sześćdziesiąt gramów czystego alkoholu) to około:

- 187,5 ml 40% napoju spirytusowego (np. wódki lub whisky), co może być zaokrąglone do sześciu 30 ml kieliszków wódki,

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

- 600 ml wina; 12,5% co jest równoznaczne z sześcioma kieliszkami wina o pojemności 100 ml każdy,
- 1500 ml (1,5 litra) piwa o zawartości alkoholu 5% może być wyrażone jako trzy szklanki, kufle, butelki lub puszki piwa o pojemności 0,5 litra.

Umowny próg ryzykownego picia dla kobiet (czterdzieści gramów czystego alkoholu) to około:

- 125 ml 40% napoju spirytusowego (np. wódki lub whisky), co może być zaokrąglone do czterech 30 ml kieliszków wódki,
- 400 ml wina; 12,5% co jest równoznaczne z czterema kieliszkami wina o pojemności 100 ml każdy,
- 1000 ml (1 litr) piwa o zawartości alkoholu 5% może być wyrażone jako dwie szklanki, kufle, butelki lub puszki piwa o pojemności 0,5 litra.

Z punktu widzenia niniejszej diagnozy społecznej istotne wydaje się nie tylko jak często mieszkańcy sięgają po alkohol, ale także ile alkoholu wypijają jednorazowo. Co ważne, większość respondentów jednorazowo wypija od 1 do 2 porcji alkoholu (64,18%). 29,10% respondentów przyznało, że wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywa. Od 5 do 7 porcji alkoholu wypija 5,97% badanych. Jedynie 0,75% respondentów spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu w ciągu całego dnia, w którym go pije.

Badani mieszkańcy sięgają po alkohol najczęściej: dla towarzystwa (61,94%), bo lubią jego smak (29,10%) oraz z braku konkretnego powodu (17,16%). Dodatkowo mieszkańcy w odpowiedzi „inne, jakie?” (5,97%) napisali: „by zmniejszyć fizyczne zmęczenie”, „spotkanie towarzyskie”, „na uroczystościach”, „powody kulinarne”, „imieniny”, „by się zrelaksować”, „do posiłku”, oraz „przyjęcie rodzinne, sylwester”.

Następnie, można zauważyć, że dorośli badani mieszkańcy najczęściej spożywają alkohol w domu (75,37%) lub u znajomych (50,00%), co może wynikać z obecnej sytuacji epidemiologicznej. Rzadziej w pubie/restauracji/kawiarni (20,90%), a także na świeżym powietrzu (6,72%).

Co więcej, 96,27% ankietowanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu, 2,99% osób wybrało odpowiedź „rzadko”, a 0,75% badanych wskazało na „czasami”.

Problem jazdy pod wpływem alkoholu to kolejna analizowana kwestia. 2,99% ankietowanych przyznało, iż raz zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu, natomiast 97,01% respondentów stwierdziło, że nigdy prowadzili samochodu pod wpływem alkoholu.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Ponadto 100,00% respondentów nigdy nie miało do czynienia z Policją podczas zatrzymania za prowadzenie w stanie nietrzeźwości.

Mieszkańcy zostali poproszeni o przyznanie, czy zdarzyło im się kiedykolwiek być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd po wpływie alkoholu. 30,00% respondentów przyznało, że widuje takie zdarzenia, ale rzadko, 7,00% ankietowanych widziało czasami sytuacje, w których ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu, 0,50% - często, 1,00% - bardzo często, natomiast 61,50% ankietowanych nigdy nie było świadkiem takiej sytuacji.

Dobrą wiadomością jest fakt, iż 99,00% ankietowanych mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka, a 1,00% osób nie ma wiedzy na ten temat.

Ankietowani mieszkańcy zapytani o to, czy widują kobiety w ciąży, które spożywają alkohol na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki stwierdzili w większości (78,00%), że takie sytuacje się nie zdarzają. 12,50% twierdzi, że widuje kobiety w ciąży spożywające alkohol, a 9,50% nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na zadane pytanie.

Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w Gminie Ożarów Mazowiecki, to 18,00% badanych mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu w ich opinii wzrasta. 25,50% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu ich zdaniem jest stałe, zaś 5,00%, że maleje. 51,50% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Celem sprawdzenia wiedzy mieszkańców dotyczącej konsekwencji spożywania alkoholu, poproszono ich o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, mieszkańcy w większości posiadają wiedzę dotyczącą alkoholu. 94,50% respondentów nie zgadza się z faktem, że nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy „na kacu”. Według 83,50% ankietowanych alkohol w piwie nie jest mniej szkodliwy niż w wódce, kolejno - 40,00% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, iż osoby z problemem alkoholowym piją codziennie. Dodatkowo według 23,50% badanych alkoholizm jest dziedziczny, a 51,00% respondentów twierdzi, że okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia. 80,50% ankietowanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że alkohol jest dobrym lekarstwem na sen.

Ankietowani mieszkańcy, zostali zapytani, czy pandemia koronawirusa i kwarantanna miała wpływ na zmiany w zakresie spożywania napojów alkoholowych. 72,39% badanych uważa iż, pandemia nie miała wpływu na ilość spożywania przez nich alkoholu, a 8,96% - twierdzi że, piją mniej. 10,45% respondentów wskazało na odpowiedź „trudno powiedzieć”. Niepokojący jest fakt, iż 8,21% ankietowanych twierdzi, że od początku pandemii spożywają więcej alkoholu.

68,00% badanych uważa, że dostępność do alkoholu podczas pandemii koronawirusa nie była ograniczona, a odwrotnie twierdzi 2,50%. Pozostałe 29,50% - nie ma wiedzy na ten temat.

Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Picie napojów wysokoprocentowych wśród młodzieży jest coraz bardziej popularne. W okresie dorastania negatywnym wynikiem nadużywania alkoholu mogą być problemy zdrowotne, rodzinne, społeczne, psychiczne, czy też fizyczne. Według Ireny Pospiszyl *„najbardziej powszechną konsekwencją nadużywania alkoholu są stany zapalne różnych narządów(...)”. Najpoważniejsze zmiany dotyczą jednak mózgu, prowadząc do ciężkich zaburzeń psychicznych. Do najcięższych i najczęściej wymienianych objawów należą delirium tremens - majaczenie alkoholowe- ujawniające się w postaci urojeń dotykowych, zapachowych, manii prześladowczych*”. Picie alkoholu przez dzieci i młodzież pozostawia konsekwencje nie tylko na tle fizycznym i psychicznym. Poprzez odurzenie się takim środkiem młodzi ludzie często stają się agresywni wobec innych. Występują kłótnie z najbliższymi (np. rozpad rodziny), problemy w szkole, problemy z prawem (kradzieże), czy też, co się często zdarza, zepsucie mienia (np. malowanie budynków obraźliwymi sloganami). I. Pospiszyl wyróżnia następujące konsekwencje społeczne, które obejmują najważniejsze sfery życia człowieka:

- **sfera osobista**- rozpad bliskich więzi, obniżenie się standardu życia, często poniżej minimum egzystencji, utrata przyjaciół, utrata możliwości realizacji ważnych życiowych celów, wzrost agresywności, degradacja osobowości, utrata zdrowia, wzrost ubóstwa, izolacja społeczna itp.,
- **sfera prawna**- naruszenie prawa, problemy z policją.

Pierwszym diagnozowanym problemem wśród dzieci i młodzieży w Gminie Ożarów Mazowiecki, był problem alkoholowy. Celem było oszacowanie skali zjawiska problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej konsekwencji spożywania alkoholu. Na początek młodych mieszkańców zapytano o to, czy osoby w ich wieku mogą pić alkohol. Zdecydowana większość badanych przyznaje, że ich rówieśnicy nie mogą pić alkoholu (89,94% chłopców, 81,97% dziewczynek), natomiast przeciwnego zdania jest 10,06% chłopców oraz 18,03% dziewczynek.

Następnie uczniów zapytano, czy oni sami próbowali kiedykolwiek sięgać po alkohol. Z odpowiedzi wynika, że chłopcy w 33,33% oraz dziewczęta w 45,45% przypadków nigdy nie próbowali alkoholu. Do spożywania alkoholu przyznało się łącznie 66,56% chłopców oraz 54,54% dziewczynek, w tym 55,56% uczniów i 15,15% dziewczynek piło jeden raz, a 11,11% chłopców oraz 39,39% dziewczynek spożywa alkohol często.

Częściej alkohol spożywają dziewczynki (39,39% dziewczynki – odpowiedź „często”) niż chłopcy (11,11% chłopcy – odpowiedź „często”).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Ankietowani uczniowie, którzy przyznali, że spróbowali alkoholu deklarują, że najczęściej po raz pierwszy próbowali go w czasie uroczystości rodzinnej (75,00% chłopców, 33,33% dziewczynek), podkradli alkohol rodzicom (16,67% chłopców, 44,44% dziewczynek), czy też kupili go samodzielnie (25,00% chłopców, 11,11% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (25,00% chłopców, 22,22% dziewczynek) młodzi mieszkańcy napisali: „tata dał mi spróbować”, „park”, „na urodzinach”, „ojciec mi kupił”, a także „ktoś mnie poczęstował”.

Dodatkowo uczniowie, którzy mieli już kontakt z alkoholem zostali zapytani, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 91,67% chłopców oraz 50,00% dziewcząt przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Ten wynik może świadczyć o tym, że uczniowie otrzymują alkohol od rodziców jedynie na spróbowanie. Jednak 8,33% uczniów i 50,00% uczennic wskazało, iż rodzice nie wiedzą, że próbowali pić alkohol.

Zdania wszystkich ankietowanych uczniów na temat łatwości zdobycia alkoholu na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki są podzielone. 17,32% chłopców oraz 12,02% dziewczynek przyznało, że alkohol jest trudny do zdobycia w ich miejscowości. Następnie 25,70% chłopców oraz 26,78% dziewczynek stwierdziło, że kupno alkoholu jest łatwe na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki. Pozostałe 56,98% chłopców, a także 61,20% dziewczynek nie ma zdania na ten temat. Może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani kupnem lub zdobyciem alkoholu.

Uczniowie wymieniali jak ich rówieśnicy mogą zdobywać alkohol. Najczęściej w opinii uczniów kupują go im starsi koledzy (30,17% chłopców, 45,36% dziewczynek), rówieśnicy proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (26,26% chłopców, 32,24% dziewczynek), czy też podkradają rodzicom w domu (17,32% chłopców, 33,33% dziewczynek). Natomiast największy odsetek uczniów (65,36% chłopców oraz 42,62% dziewczynek) udzielił odpowiedzi „nie wiem”. Może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani tematem spożywania alkoholu. W odpowiedzi „inne, jakie?” (4,47% chłopców, 4,37% dziewczynek) młodzi mieszkańcy napisali: „przebierają się za dorosłego lub wyglądają na starszych”, „dać więcej pieniędzy bezdomnym żeby im kupili, a resztę zostawili sobie”, „samogonka (bimber)”, „poprosić kogoś”, „u nas w okolicy nie ma sklepów!”, „raczej jest to niemożliwe”, „nie kupują”, „układ z dilerem”, „nikt w moim otoczeniu nie pije alkoholu”, a także „kupują im rodzice”.

Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Palenie tytoniu jest współcześnie jednym z najbardziej rozpowszechnionych czynników chorobotwórczych, dlatego też kolejna część ankiety miała na celu zbadanie zjawiska palenia

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy Ożarów Mazowiecki, którzy zostali zapytani jak często palą papierosy. 75,50% ankietowanych nigdy nie paliło, natomiast 15,50% pali codziennie. Dodatkowo 4,00% osób pali kilka razy w roku.

Mieszkańcy, którzy palą zostali zapytani o to, ile sztuk papierosów wypalają dziennie. Odpowiedź „trudno powiedzieć, nie palę codziennie” wybrało 24,00%, natomiast od 6 do 15 sztuk wskazało 34,00% respondentów. Dodatkowo badani wskazywali, że palą poniżej 5 sztuk (20,00%) oraz od 16 do 25 sztuk dziennie (12,00%).

Kolejno respondenci, którzy przyznali, że palą zostali zapytani kiedy najczęściej sięgają po papierosa. Najwięcej odpowiedzi uzyskało: w stresie (48,00%), dla przyjemności (44,00%), dla towarzystwa (30,00%), czy też ze znudzenia (12,00%). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” mieszkańcy wymienili: „w pracy”.

Dodatkowo mieszkańcy na pytanie, czy próbowali rzucić palenie odpowiadali w większości, że próbowali wiele razy jednak bez skutku (32,65%) lub podejmowali próbę raz, ale bez powodzenia (34,69%). Natomiast 22,45% ankietowanych przyznało, że nigdy nie próbowało rzucić nałogu, a pozostali ankietowani (10,20%) nie próbowali rzucić palenia papierosów, ale zamierzają spróbować.

W zamierzeniu przeprowadzonego wśród mieszkańców badania, było również sprawdzenie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia. Spośród wszystkich ankietowanych mieszkańców zapytanych, jak oceniają szkodliwość palenia papierosów, w większości odpowiadali, że nałóg ten jest bardzo szkodliwy (77,50%) lub szkodliwy (20,00%), co świadczy o wysokiej świadomości mieszkańców dotyczącej szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia. Natomiast 2,50% badanych uważa, że nałóg ten jest w małym stopniu szkodliwy.

Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Wraz z piciem alkoholu wiąże się również problem nikotynowy. Pomimo tego, że są to wyroby dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może sięgnąć po papierosy. W młodym wieku rozpoczynanie palenia papierosów jest niebezpieczne, ponieważ jednostka szybciej się uzależnia oraz ciężiej jest jej zerwać z nałogiem. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej, ale również innym osobom w towarzystwie. Uczniowie (32,96%) oraz uczennice (44,26%) przyznają, że ich rówieśnicy palą papierosy. Kolejno 41,90% chłopców oraz 32,24% dziewczynek nie wie czy takie zjawisko występuje wśród ich znajomych i rówieśników. Następnie 25,14% uczniów oraz 23,50% uczennic uważa, że ich rówieśnicy nie palą papierosów.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Uczniowie, którzy przyznali, że próbowali palić papierosy, zrobili to jeden raz (8,94% chłopców oraz 7,65% dziewcząt), kilka razy (5,03% chłopców, 4,92% dziewczynek), często (0,55% dziewczynek), a także palą regularnie (1,68% chłopców, 3,28% dziewczynek). Z odpowiedzi uczniów nasuwa się wniosek, że to badane dziewczynki palą więcej niż ankietowani chłopcy. Natomiast 84,36% chłopców oraz 83,61% dziewczynek odpowiedziało, że nigdy nie paliło papierosów.

Uczniowie, którzy przyznali, że palili papierosy poproszeni zostali o określenie w jakim wieku to się wydarzyło. Młodzi ankietowani przyznali, iż po raz pierwszy zapalili papierosa kolejno w wieku: 8-10 lat (32,14% chłopców, 20,00% dziewczynek), a także w wieku 11-13 lat (po 50,00% chłopców i dziewczynek) oraz od 14 do 16 roku życia (17,86% chłopców, 30,00% dziewczynek).

60,71% chłopców oraz 63,33% dziewczynek, spośród deklarujących palenie tytoniu przyznało, że ich rodzice nie wiedzą o tym, że palą oni papierosy. Kolejne 14,29% chłopców i 13,33% dziewczynek twierdzi, że rodzice wiedzą o tym fakcie. Pozostałe 25,00% uczniów oraz 23,33% uczennic nie ma wiedzy na ten temat.

Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Wszystkie narkotyki powodują uzależnienie, którego objawem jest domaganie się organizmu ich zażycia. Na początku drogi, narkotyki zażywane są w celu spowodowania przyjemnych doznań. Z czasem osoby uzależnione zrobią wszystko, by zażyć narkotyk w celu uniknięcia nieprzyjemnego, często bolesnego ich braku w organizmie (jest to zależność psychiczna). Dodatkowo, w miarę upływu czasu pojawia się zależność fizyczna charakteryzująca się złym samopoczuciem na skutek zażywania narkotyku, bez którego nie można już normalnie funkcjonować. Mówimy wówczas o głodzie narkotycznym objawiającym się silnym skurczem mięśni, bólem brzucha, często całego ciała. Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu, było oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Ożarów Mazowiecki oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 90,50% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Natomiast pozostali przyznali, że zażywają/zażywali narkotyki/dopalacze jednokrotnie (4,50%), kilka razy w roku oraz kilka razy w miesiącu (po 2,00%), a także raz w miesiącu (1,00%).

Mieszkańcy, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki/dopalacze, używali m.in. następujących substancji: marihuana (78,95%), ekstazy i amfetamina (po 15,79%), a także dopalacze (10,53%).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Respondentów, którzy wskazali, że zażywali kiedykolwiek narkotyki zapytano również z jakich powodów sięgali po substancje psychoaktywne. 68,42% ankietowanych mieszkańców Gminy Ożarów Mazowiecki wskazało na ciekawość, 26,32% zaznaczyło odpowiedź „chęć lepszej zabawy”, a 15,79% wskazało na wpływ znajomych. Pozostali ankietowani przyznają, że powodem do zażywania narkotyków lub dopalaczy było: towarzystwo, chęć zapomnienia o problemach oraz złagodzenie stresu (po 5,26%).

Analizując dostępność narkotyków w Gminie Ożarów Mazowiecki można zauważyć, iż spora część ankietowanych mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji (85,00%), natomiast 11,50% osób uważa, że są łatwo dostępne. Następnie 2,00% respondentów wybrało odpowiedź „całkowicie niedostępne”, a także „trudno dostępne” wskazało 1,50% badanych.

Podobnie wygląda dostępność dopalaczy z punktu widzenia ankietowanych mieszkańców. Większość osób nie ma wiedzy na temat możliwości pozyskania dopalaczy na terenie gminy (85,50%). Środki te są łatwo dostępne dla 10,50% mieszkańców, natomiast całkowicie niedostępne oraz trudno dostępne dla 2,00% badanych.

Zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne (88,50%) na terenie gminy. 6,50% osób wskazuje na osiedle, a 4,00% odpowiedziało „centrum miejscowości”. Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” (1,50%) mieszkańcy wymienili: „darknet”, „stacja PKP” oraz „bardzo łatwo uzyskać takie informacje, jeśli ktoś chciałby zażywać powyższe substancje”.

Następnie, ankietowani zostali zapytani, skąd czerpią wiedzę dotyczącą konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych. Najwięcej mieszkańców stwierdziło, że czerpie wiedzę między innymi z telewizji i Internetu (66,00%), a także od lekarzy (43,50%) lub z prasy (38,00%). Dodatkowo w pytaniu „z innych źródeł, jakich?” ankietowani napisali: „różne źródła”, „książki”, „psycholog”, „badania medyczne” oraz „badania naukowe”.

Ankietowani mieszkańcy zostali poproszeni, by ustosunkować się, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych w Gminie Ożarów Mazowiecki. Ankietowani najczęściej wymieniali m.in.: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (23,00%), różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (17,50%) czy też kampanie profilaktyczne (16,00%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (5,00%) respondenci napisali: „Gmina nie podejmuje aktywnych działań. Klub AA to jedyne co ta gmina ma. Policja i straż miejska nie patroluje miejsc sprzedaży narkotyków, choć są im znane. Element mafijny i patologii od lat się nie zmienia, a ludzie się ich boją z urzędem na czele”, „działania anty są słabe”, „poradnia zwalczania uzależnień”, „organizuje grupy wsparcia”, „nie wiem co gmina robi, nie znam żadnej inicjatywy”, „potrzebna jest

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

większa ilość ciekawych, darmowych zajęć sportowych dla dzieci i dorosłych, bez zapisów, aby każdy kto ma na to ochotę przyszedł”, oraz „spotkania z terapeutą uzależnień w szkołach, wyrabianie w dzieciach nawyku sprawdzania informacji w źródłach naukowych, wolontariat i zajęcia społeczne dla młodzieży w ośrodkach wspomagających osoby uzależnione”.

Na koniec rozdziału respondentów poproszono o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. 98,50% ankietowanych mieszkańców nie zgadza się ze stwierdzeniem „w przychodzeniu do pracy pod wpływem narkotyków lub dopalaczy nie ma nic złego”. 87,50% badanych twierdzi, iż posiadanie narkotyków powinno być karalne. 93,50% ankietowanych uważa, że dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków. Ze stwierdzeniem „okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia” zgodziło się 13,00% osób, a 6,50% nie zgodziło się z tą opinią. 19,00% mieszkańców twierdzi, że marihuana powinna być klasyfikowana jako narkotyk. Kolejno 6,50% ankietowanych twierdzi, że wszystkie narkotyki są bezpieczne o ile używa się ich odpowiednio, zaś 92,00% osób nie zgodziło się z tą opinią.

Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży

We współczesnym świecie na niespotykaną wcześniej skalę pojawiło się zjawisko nadużywania substancji odurzających. Szczególnie wśród ludzi młodych, którzy często nie mają świadomości zagrożenia, odurzanie stanowi alternatywę – sposób na życie. Ta plaga społeczna dotknęła wiele krajów, szczególnie na zachodzie i w szybkim czasie dotarła do naszego kraju. Już od samego początku miała ona charakter dynamiczny. Badania pokazują, iż już coraz młodsze dzieci deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych oraz sięganie po alkohol i nikotynę. Okres dojrzewania jest dla młodych ludzi czasem wyjątkowym. W związku z tym, wiek adolescencji to również czas, w którym młodzi ludzie często sięgają po substancje psychoaktywne. Są one próbą zaspokojenia specyficznych potrzeb wieku dorastania: integracji z rówieśnikami, manifestowania niezależności od dorosłych oraz wyrażeniu tożsamości.

Na podjęcie próby sięgania po substancje uzależniające wpływa wiele czynników. Ogromny wpływ na to zjawisko mają m.in.: więzi rodzinne, rówieśnicy, media oraz social media. Współcześnie obserwuje się coraz większe osłabienie relacji rodzinnych, które w dużej mierze przekładają się na jakość kontaktów dzieci z rodzicami. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji. Tym samym nieprawidłowo funkcjonująca rodzina może spowodować ukształtowanie się osobowości dziecka podatnej na uzależnienie, jak również być powodem wielu

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

stresogennych sytuacji, mogących stać się przyczyną inicjacji narkotykowej, alkoholowej, czy też nikotynowej. Na poniższym diagramie możemy zaobserwować jak działa ten mechanizm:

Uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki i/lub dopalacze. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 98,88% chłopców i 97,27% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych. Jednak 1,12% chłopców oraz 2,73% dziewczynek przyznało, że zdarzyło im się zażywać kiedykolwiek narkotyki/dopalacze.

Następnie uczniowie, którzy przyznali się do zażywania narkotyków lub dopalaczy zostali poproszeni o wskazanie, jakie to były substancje. Pytanie zostało zadane uczniom w formie otwartej, lecz nikt z badanych nie wymienił żadnych konkretnych substancji. Dodatkowo na poniższym wykresie można dowiedzieć się, że młodzi mieszkańcy, którzy próbowali zażywać substancje psychoaktywne po raz pierwszy zażywali narkotyki lub dopalacze ze znajomymi na podwórku oraz pod nieobecność rodziców w domu (po 50,00% chłopców i 20,00% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” dziewczynki wskazały na spożywanie narkotyków z partnerem (20,00% dziewczynek).

Uczniowie zostali poproszeni o wskazanie, skąd pozyskali substancje psychoaktywne. Najczęściej były to odpowiedzi: „kupiłem od kolegi” (50,00%), „dostałam od kolegi/koleżanki” (40,00% dziewczynek) oraz „braliśmy to wspólnie w grupie przyjaciół” (20,00% dziewczynek). Dodatkowo 50,00% chłopców i 20,00% dziewczynek wskazało na odpowiedź „nie wiem”.

Uczniowie, którzy przyznali się do zażywania narkotyków lub dopalaczy, twierdzą, że ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie, taką odpowiedź wskazało 100,00% dziewczynek. Jednak 100,00% chłopców twierdzi odwrotnie.

Wszystkich ankietowanych uczniów zapytano, o trudność zdobycia narkotyków i dopalaczy w ich miejscowości. Uczniowie obu płci uważają, że pozyskanie substancji psychoaktywnych w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (27,93% chłopców oraz 21,86% dziewczynek). Pozostałe 63,69%

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

chłopców oraz 68,31% dziewczynek nie udzieliło konkretnej odpowiedzi, a 8,38% uczniów i 9,84% uczennic uważa, że zdobywanie narkotyków i dopalaczy na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki jest łatwe.

Większość uczniów (84,36%) oraz uczennic (85,25%) nie zna miejsc, w których mogą zakupić lub dostać substancje odurzające. Natomiast pozostali uczniowie wskazują m.in. na: konkretną osobę, u której można zdobyć te substancje (3,91% chłopców, 6,01% dziewczynek), osiedle (8,38% chłopców, 7,10% dziewczynek), czy też dyskotekę (6,15% chłopców, 3,28% dziewczynek). Dodatkowo w pytaniu „inne miejsca (wymień jakie?)” (3,91% chłopców, 0,55% dziewczynek) uczniowie napisali: „przyjazna sieć sklepów biedronka”, „w lokalnym sklepie”, „Ożarów to dobre miasto, w którym mam nadzieję że nie ma osób które sprzedają nielegalne substancje”, „monopolowy”, a także „nie powiem”.

Na koniec działu, uczniów zapytano również o to, czy według nich zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia. Większość młodych respondentów przyznało, że zażywanie narkotyków lub dopalaczy jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia (72,63% chłopców, 73,22% dziewczynek). Niestety łącznie 3,35% chłopców i 6,01% dziewczynek stwierdziło, że narkotyki i dopalacze nie są szkodliwe dla zdrowia wybierając odpowiedzi: „raczej nie” (2,23% chłopców, 2,73% dziewczynek), „zdecydowanie nie” (1,12% chłopców, 3,28% dziewczynek).

Respondenci wymieniali również, z jakich powodów w ich opinii młodzi mieszkańcy sięgają po alkohol, tytoń, dopalacze i narkotyki. Najczęściej respondenci wymieniali: chęć zaimponowania innym (60,34% chłopców, 75,41% dziewczynek), czy też ciekawość (56,42% chłopców, 57,38% dziewczynek). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” (11,73% chłopców, 13,66% dziewczynek) uczniowie napisali: „problemy psychiczne”, „mogą popijać swoje problemy”, „problemy rodzinne”, „samotność, brak wsparcia w potrzebie”, „aby odreagować”, „żeby zakończyć swój żywot”, „chcą pokazać jacy są fajni paląc papierosy lub pijąc alkohol”, „odrzuć”, „by uciekać od problemów swojego życia”, a także „spróbowanie bycia dorosłymi i pokazanie się jako ktoś ważny”.

Ponadto młodzi mieszkańcy wskazywali, jakie mogą być negatywne konsekwencje uzależnienia od alkoholu, tytoniu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Uczniowie najczęściej wskazywali na: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (74,86% chłopców, 79,78% dziewczynek), nieodpowiednie towarzystwo (56,98% chłopców, 66,12% dziewczynek), czy też pogorszenie relacji rodzinnych (55,31% chłopców, 65,03% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (1,68% chłopców, 3,83% dziewczynek) młodzi mieszkańcy wymienili: „problemy prawne”, „wszystko”, „straszne zaburzenia całego ciała”, „śmierć”, „pogorszenie zdrowia”, „samobójstwo”, a także „osamotnienie”.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Ważną rzeczą w dzisiejszych czasach jest odpowiednie edukowanie młodzieży w temacie zagrożeń i konsekwencji płynących z zażywania środków psychoaktywnych, tytoniu, czy też alkoholu. Większość uczniów czerpie wiedzę ze środków masowego przekazu, jakimi są Internet i telewizja, gdzie informacje na powyższy temat znalazło 48,04% chłopców oraz 50,82% dziewcząt. Pokażna grupa ankietowanych, stanowiąca 34,08% chłopców i 30,60% dziewczynek, nie czerpie żadnych informacji na ten temat, może to oznaczać, że młodzi mieszkańcy nie są zainteresowani tą kwestią. W odpowiedzi „z innych źródeł, jakich?” (2,23% chłopców, 5,46% dziewczynek) młodzi mieszkańcy wskazywali na: „z życia”, „głównie z Internetu”, „anime, gry komputerowe”, „książki bazowane na doświadczeniach osób uzależnionych”, „problemy zdrowotne”, a także „doświadczenie”.

Zdaniem uczniów to rodzice (54,75% chłopców, 58,47% dziewczynek) oraz nauczyciele (46,93% chłopców, 48,09% dziewczynek) najczęściej rozmawiają z młodzieżą na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych. Niepokojący jest fakt, że 21,23% uczniów i 30,60% dziewczynek samodzielnie pozyskuje wiedzę na ten temat oraz 25,14% chłopców i 19,67% dziewczynek uważa, że nikt z nimi na ten temat nie rozmawiał. W odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (3,91% chłopców, 3,28% dziewczynek), młodzi mieszkańcy napisali: „rodzina”, „kiedyś na warsztatach szkolnych, nawet ostatnio pan poruszył temat narkotyków itp. i ich szkodliwości”, „kiedyś na warsztatach taka pani i ogólnie na prawie wszystkich warsztatach”, „babcia”, „mama”, „brat”, a także „dziadek”.

Kolejno, młodzi ankietowani najchętniej zwróciliby się z problemem dotyczącym uzależnienia od narkotyków, dopalaczy, tytoniu, czy alkoholu do swoich rodziców i opiekunów (68,72% chłopców, 57,38% dziewczynek), nauczycieli (16,20% chłopców, 13,66% dziewczynek), czy też do kolegów, koleżanek (16,20% chłopców, 21,31% dziewczynek). W odpowiedzi „inne osoby/miejsca, jakie?” (7,26% chłopców, 8,20% dziewczynek) młodzi respondenci wymieniali: „ludzie z Internetu w podobnej sytuacji”, „psychologa”, „do nikogo”, „komuś kogo nie znam i nie mam z nim żadnego kontaktu”, „do księdza”, „przyjaciel”, „brata”, „babci i dziadka”, „dalszą rodzinę”, a także „chrzestna”.

Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Przemoc to jeden z problemów społecznych, który staje się coraz bardziej widoczny w polskiej rzeczywistości społecznej. Nie jest to nowy problem, jednak jego eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. Przemoc – to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw drugiej osobie. Narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i szkody. Przemoc jest działaniem intencjonalnym i zamierzonym, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Zawsze powoduje ona jakies

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

szkody. Przemoc to nie to samo co agresja. To co je odróżnia, to przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji zachowana jest równowaga sił pomiędzy stronami. Przemoc to nie tylko bicie, czy też siniaki na ciele. Może ona przyjmować różne formy:

- **Przemoc fizyczna** – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub też groźba uszkodzenia ciała. Może ona przybierać postać m.in. popychania, szarpania, bicia. Jest to niezwykle niebezpieczna forma przemocy, gdyż najczęściej zostawia ona ślady w postaci obrażeń, które mogą doprowadzić nawet do śmierci ofiary.
- **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej. To m.in. powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, manipulowanie, brak wsparcia, uwagi, wymagania i oczekiwania, którym nie można sprostać, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi. Jedną z form przemocy psychicznej jest nadopiekuńczość, przejawiająca się w dążeniu do ograniczenia samodzielności poszczególnych członków rodziny w różnych obszarach życia społecznego.
- **Zaniedbanie** – przyjmuje postać ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych oraz psychicznych członków rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskich. Ten rodzaj przemocy może mieć formę niedożywiania dzieci, niewłaściwej opieki nad osobami starszymi, a także lekceważenia emocjonalnego, psychicznego oraz nieokazywaniem uczuć.
- **Przemoc ekonomiczna** – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwiania bądź ograniczania podjęcia pracy zarobkowej, ale to również niszczenie przedmiotów.
- **Przemoc seksualna** – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych wbrew woli osoby doznającej przemocy. To m.in. zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, dotykanie wbrew woli w miejscach intymnych, zmuszanie do prostytucji, zachowań seksualnych z udziałem osób trzecich.

Analizując czynniki powodujące zachowania przemocowe, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim trzy główne kategorie:

- **czynniki biologiczne** – to między innymi: wysoki poziom, testosteronu, zaburzenia hormonalne, zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe,
- **czynniki psychologiczne** – negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa, cechy osobowości agresywno – impulsywnej, stres, nieudane relacje partnerskie i rodzinne, uzależnienia, niedojrzałość, patologia postaw rodzicielskich,
- **czynniki kulturowe** – np. kultura patriarchalna, nowe media (telewizja, gry, Internet).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Powyższy problem przemocy to kolejne zagadnienie poruszane w raporcie z diagnozy społecznej Gminy Ożarów Mazowiecki. Niniejszy rozdział miał na celu, nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie, czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe. Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali m.in. na: bicie (98,00%), grożenie/straszenie (93,50%), czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (87,00%). 23,00% ankietowanych przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. Kolejne 57,50% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Pozostałe 19,50% respondentów nie ma informacji na ten temat. Dane te pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne w otoczeniu ankietowanych.

Zdaniem ankietowanych mieszkańców, najczęstszą przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki jest picie alkoholu (89,50%), zażywanie narkotyków (74,50%) oraz wykluczenie społeczne (54,00%). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” (12,00%) ankietowani napisali: „toksyczne związki”, „uwarunkowania psychologiczne osoby znęcającej się nad rodziną (nie zawsze alkohol, czy narkotyki)”, „brakiem wykształcenia i kultury osobistej”, „brakiem kasy”, „z brakiem umiejętności wychowawczych”, „patriarchalne wzorce społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, deficyty psychologiczne i zaburzenia osobowości sprawcy”, „problemy psychiczne”, „ze złymi wzorcami społecznymi”, „charakter”, „Brak pieniędzy na godne życie”, „brakiem wsparcia psychologicznego”, „chęć pozbawienia kogoś majątku pod zarzutem właśnie stosowania przemocy domowej w sytuacji gdy osoba o to oskarżona jest ofiarą a nie sprawcą”, „stresem, utratą pracy, trudną sytuacją finansową, itp.”, „nie radzenie sobie z emocjami”, „braków wyniesionych z domu i zaburzonych relacji w dzieciństwie, braku dostatecznie szybkiej pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem”, „trudnościami psychicznymi sprawcy” oraz „chorobami psychicznymi”.

Dodatkowo 23,50% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż było kiedykolwiek osobą doświadczającą przemocy. Dane te pokazują, że problem jest obecny w otoczeniu mieszkańców.

Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej (89,80%), fizycznej (51,02%) oraz ekonomicznej (22,45%).

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, którzy przyznali, że doznali przemocy, był najczęściej partner/partnerka (42,55%) oraz ojciec (40,43%). W odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (31,91%) wymieniono: nieznajomy, wujek, koleżanka, firma, rówieśnicy, szef, pracodawca, ludzie na ulicy, teść, przechodzień oraz ludzie na ulicy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Pocieszający jest fakt, że zdecydowana większość respondentów odpowiedziało, iż nie zdarzyło im się stosować przemocy wobec drugiej osoby, wskazało tak 82,00% badanej próby. Jednak 18,00% osobom taka sytuacja się zdarzyła.

Osoby, które zaznaczyły, że stosowały przemoc wobec drugiej osoby wskazywały, iż najczęściej, była to również przemoc fizyczna (72,22%) oraz psychiczna (58,33%).

Ankietowani, którzy przyznali, że stosowali przemoc, stosowali ją najczęściej wobec: partnera/partnerki (55,56%), dziecka/dzieci (50,00%), czy też innych osób (22,22%) wymieniając: szef, obca osoba, złodziej oraz „ludzie którzy napadli mnie na ulicy”.

Respondenci odpowiadali również, że gdy dokonywali aktu przemocy na drugiej osobie nie byli pod wpływem żadnych substancji odurzających (97,22%) bądź byli pod wpływem alkoholu (5,56%).

Co ciekawe, jeżeli chodzi o stosowanie przemocy to 82,00% spośród wszystkich badanych uważa, że nie istnieją okoliczności, które mogłyby usprawiedliwić tego typu zachowania. 10,00% ankietowanych twierdzi przeciwnie, a 8,00% nie ma zdania.

Według 90,50% mieszkańców nie powinno się stosować kar wobec dzieci. 6,50% osób nie potrafiło określić swojego zdania w tym temacie. Natomiast 3,00% mieszkańców uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą, co może wynikać z niewiedzy na temat konsekwencji bycia ofiarą przemocy w okresie dzieciństwa.

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej wskazywali, że zgłosiliby się na Policję (53,00%), zadzwonili by na Telefon Zaufania (51,50%), czy też poprosiliby o pomoc rodzinę (48,00%).

Ponadto respondentów poproszono, by określili czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych, w których można szukać pomocy w razie problemów. 60,00% ankietowanych mieszkańców twierdzi, że nie są pewni czy znają konkretne dane kontaktowe lecz wiedzą, gdzie mogą znaleźć takie informacje w razie potrzeby. 21,00% osób zna dobrze dane kontaktowe i wie, gdzie szukać pomocy w razie wyникnięcia sytuacji problemowych. 5,00% zna bardzo dobrze, i w każdej chwili wie, gdzie szukać pomocy. Pozostałe 14,00% mieszkańców przyznało, że nie mają pojęcia, gdzie mogą szukać pomocy i nie znają danych kontaktowych do tego typu placówek pomocowych.

30,00% respondentom, trudno ocenić stopień zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. 24,50% uważa, że jest on niedostateczny, 20,50% respondentów ocenia jako dostateczny, a 9,50% ocenia go dobrze. Natomiast bardzo dobrze ocenia 1,00% mieszkańców, a 14,50% nie ma wiedzy w tym temacie.

Ankietowani mieszkańcy zostali poproszeni, by ustosunkować się, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy w Gminie Ożarów

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Mazowiecki. Ankietowani najczęściej wymieniali m.in.: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (77,50%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (53,00%) czy też wykłady/pogadanki (42,00%). Dodatkowo w pytaniu „inne, jakie?” mieszkańcy napisali: „Brak pobłażania przez Policję i Straż Miejską”, „infolinia, poradnik lub kompendium wiedzy dostępne online”, „warsztaty dla rodziców, organizowanie targów pracy i usług”, „warsztaty dla dorosłych”, „działania w social mediach, kampanie społeczne”, „edukacja w szkole od podstaw nie olewanie problemów przez szkole co jest nagminnie stosowane. Edukacja i za dwa może 3 pokolenia będą efekty”, „sport dla dzieci i młodzieży, bezpłatne, łatwo dostępne, prowadzone przez autorytety sportowe”, „rozwój infrastruktury” oraz „jakaś ciekawa infrastruktura typu kino, lodowisko w zimie dzieciaki zazwyczaj się nudzą na pogadankach sami w swoim towarzystwie wola spędzać czas tylko nie mają gdzie”.

Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

Przemoc – jest to kolejny problem, który został poruszony w badaniu wśród młodych mieszkańców Gminy Ożarów Mazowiecki. O samej przemocy jesteśmy w stanie mówić, gdy zostaną spełnione pewne warunki takie jak: gdy jest to intencjonalne działanie lub zaniechania działania, jedna z osób ma wyraźną przewagę nad drugą (która staje się ofiarą przemocy), działanie sprawcy przemocy narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby, ofiara doznaje cierpienia, szkód psychicznych oraz często fizycznych. Ankietowanych poproszono o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem mogą być aktem przemocy. Najczęściej było to: bicie, ale nie przypadkowe uderzenie (74,86% chłopców, 80,87% dziewczynek), częste grożenie i straszenie (74,74% chłopców, 81,42% dziewczynek), czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (61,45% chłopców, 65,03% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (2,79% chłopców, 3,28% dziewczynek) młodzi mieszkańcy napisali: „plucie, wyśmiewanie się głośne z kogoś przy innych”, „krzyczenie”, „zmuszanie do czegoś bez zgody danej osoby”, „prześladowanie”, „wszystko co złe”, a także „bicie pasem”.

46,93% chłopców oraz 35,52% dziewczynek przyznało, iż doświadczyło kiedykolwiek przemocy. Z odpowiedzi uczniów wynika, iż to chłopcy częściej doznają przemocy niż dziewczynki.

Uczniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o wskazanie, kto przeciwko nim ową przemoc zastosował. Wobec uczniów, najczęściej przemoc stosowali koledzy ze szkoły (48,81% chłopców, 58,46% dziewczynek), znajomi (23,81% chłopców, 30,77% dziewczynek), czy też tata (7,14% chłopców, 24,62% dziewczynek). Następnie w odpowiedzi „inne osoby, jakie?” (30,95% chłopców, 26,15% dziewczynek) uczniowie wymienili: „nieznajome”, „nie chcę podawać”,

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

„czasami siostra mnie palnęła ale dla zabawy”, „wrogowie ze szkoły”, „wolę nie mówić, po prostu”, „osoby uważające się w szkole za kogoś nadzwyczajnego (uczniowie)”, „nauczyciele”, „osoby mi nie znane”, „ksiądz”, „przemoc psychiczna”, a także „dziewczyna”.

Ankietowani zostali poproszeni również o przyznanie, czy zdarzyło się im stosować przemoc wobec innych osób. 33,52% chłopców oraz 21,86% dziewczynek przyznało, że zdarzały się sytuacje, gdzie stosowali oni przemoc wobec innych. Pozostałe 66,48% chłopców oraz 78,14% dziewczynek twierdzi, że nigdy nie zastosowało przemocy wobec innych. Z odpowiedzi uczniów wynika, iż to chłopcy częściej stosują przemoc niż dziewczynki.

Uczniowie, którzy odpowiedzieli twierdząco na pytanie dotyczące tego, że stosowali przemoc wobec innych, odpowiadali również wobec kogo ją stosowali. Uczniowie oraz uczennice najczęściej przyznawali, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec rówieśników (po 65,00% chłopców i dziewczynek) oraz rodzeństwa (28,33% chłopców, 40,00% dziewczynek). Chłopcy i dziewczynki w odpowiedzi „inne, jakie?” (26,67% chłopców, 15,00% dziewczynek) wskazywali również na: kolegów, obcych obrażających, kolegów ze szkoły, „obrona własna”, „osób które mnie prześladowały”, „szczerze mówiąc nie wiem pamiętam tylko, że kiedyś byłam dla kogoś nie miła i to pewnie dla wielu osób”, a także „nie powiem”.

15,00% uczniów oraz 12,50% uczennic zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu. Pozostałe 50,00% chłopców i 32,50% dziewczynek nie zna takich osób lub nie ma takiej wiedzy (35,00% chłopców, 55,00% dziewczynek). Z uwagi na to, że problem przemocy domowej jest wrażliwym tematem wśród uczniów, jego skala może być wyższa niż podana przez ankietowanych.

Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie do kogo zgłosiliby się o pomoc, gdyby doświadczali przemocy. Najczęściej ankietowani wskazywali, że zgłosiliby się: do rodziny (41,67% chłopców, 27,50% dziewczynek), do koleżanki/kolegi (20,00% chłopców, 35,00% dziewczynek), do pedagoga szkolnego (38,33% chłopców, 17,50% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (8,33% chłopców, 12,50% dziewczynek) młodzi mieszkańcy napisali: „do nikogo”, a także „do babci”.

Problem cyberprzemocy i uzależnień behawioralnych z perspektywy dorosłych mieszkańców

Problem różnych form uzależnień we współczesnym świecie bardzo dynamicznie narasta. Aktualnie w szybkim tempie przybywa osób uwikłanych w różnego rodzaju uzależnienia behawioralne (uzależnienia od czynności), których można wymienić bardzo dużo. Do najczęstszych należą uzależnienie od: hazardu, nowych mediów (komputer, smartfon, tablet) czy też gier komputerowych. Mieszkańców Gminy Ożarów Mazowiecki zapytano, czy brali kiedykolwiek udział w

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych w których wysyła się płatne smsy lub, czy ankietowani kiedykolwiek grali na automatach, w salonach gier. Badani wskazywali następujące odpowiedzi: „kilka razy” (41,50%), „wiele razy” (1,50%). Natomiast większość mieszkańców wskazało odpowiedź „nigdy” (57,00%).

Następnie mieszkańców poproszono by wskazali, ile czasu przeglądają Internet w ciągu dnia. Większość badanych wskazało odpowiedź „1-2 godziny” (50,50%). Następnie od 2 do 3 godzin na przeglądaniu Internetu spędza 30,50% osób, kolejno 15,50% wybrało odpowiedź „3 i więcej godzin”. Pozostałe 3,50% ankietowanych nie korzysta z Internetu.

Dodatkowo 89,00% mieszkańców przyznaje, że zna pojęcie cyberprzemocy. Pozostałe 11,00% respondentów odpowiedziało przecząco na zadane im pytanie.

Na koniec, w nawiązaniu do poprzedniego pytania, ankietowanych mieszkańców zapytano, czy zdarzyło im się doświadczyć kiedykolwiek cyberprzemocy. Zdecydowana większość respondentów nigdy nie doświadczyła cyberprzemocy (83,71%), jednak 16,29% osób przyznało, iż zostali dotknięci tym zjawiskiem.

Osoby doświadczające cyberprzemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami: ośmieszania (72,41%), wulgaryzmów (68,97%) oraz poniżania (62,07%).

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie do kogo zgłosiliby się o pomoc, gdyby doświadczali cyberprzemocy. Najczęściej ankietowani wskazywali, że zgłosiliby się: na Policję (78,09%), do rodziny (26,97%), czy też szukaliby pomocy w Internecie (23,03%). Dodatkowo w pytaniu „inne, jakie?” (1,12%) mieszkańcy wymieniali: „zgłoszenie administratorowi danej strony” oraz „specjalistyczna poradnia”.

Następnie mieszkańców Gminy Ożarów Mazowieckich zapytano o odczucia wobec cyberprzemocy. Większość ankietowanych wskazało na: „przejmuje się i szukam pomocy” (69,66%), „to nic takiego, ignoruję ją całkowicie” (14,04%) oraz „czasami dla żartu, to nic takiego” (4,49%). Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” (11,80%) respondenci napisali: „cyberprzemoc to też przemoc więc jest zła”, „nie powinno się tego robić”, „ignoruję bo nie mam czasu walczyć z każdym hejterem”, „wiem, że istnieje, dopóki nie prowadzi do poważnych problemów, ignoruję”, „powinna być karalna i bardziej ścigana przez prawo”, „z cyberprzemocą w Internecie np. w dyskusjach na portalach społecznościowych nie należy się zajmować, natomiast jeśli jest to coś poważnego od razu trzeba reagować”, „traktuję jako poważny problem wymagający nagłośnienia”, „należy je likwidować”, „jest obrzydliwym zjawiskiem, ale ciężko coś zrobić w przypadku anonimowości osoby ją stosującej”, „Nie wolno przechodzić obok tego obojętnie, należy reagować natychmiast”, „nie powinna być ignorowana, bo rani uczucia” oraz „poważny problem którego nie należy lekceważyć”.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Kolejno mieszkańcy zostali zapytani, czy słyszeli o jakichś organizacjach lub serwisach Internetowych, które udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia z cyberprzemocą. 25,84% osób przyznało, że słyszało o takiej pomocy, natomiast odwrotnie twierdzi 74,16%.

Na pytanie, czy mieszkańcy Gminy Ożarów Mazowiecki doświadczyli sytuacji ze strony osób, które wbrew ich woli wykonały im zdjęcie lub film, ankietowani odpowiadali najczęściej, iż nie doświadczyli takiej przemocy (52,50%), a 34,00% nie przypomina sobie takiej sytuacji. Jednak 13,50% badanych przyznało, iż zdarzyło się, że ktoś wykonał zdjęcie lub film wbrew ich woli.

Większość ankietowanych mieszkańców, nigdy nie grało na automatach w salonach gier (90,00%), natomiast 10,00% osób odpowiedziało, że takie sytuacje miały miejsce kilka razy.

Na koniec, respondenci odpowiedzieli na pytanie dotyczące obstawiania zakładów bukmacherskich. Większość osób (92,50%) nigdy nie obstawiała zakładów, a łącznie 7,50% ankietowanych obstawiało gry wielokrotnie bądź kilka razy.

Problem cyberprzemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

Cyberprzemoc to podobnie jak przemoc tradycyjna - regularne, podejmowane z premedytacją działanie wobec słabszego, polegające na wyzywaniu, zastraszaniu, czy też poniżaniu kogoś w Internecie. Uczniowie i uczennice zostali zapytani, czy słyszeli kiedykolwiek o zjawisku cyberprzemocy (wyzywanie, straszenie poniżanie kogoś w Internecie lub przy użyciu telefonu, publikowanie kompromitujących materiałów wbrew woli bohatera, podszywanie się itp.). 83,33% chłopców i 85,00% dziewczynek przyznało, że słyszało o zjawisku cyberprzemocy, natomiast odwrotnie twierdzi 16,67% chłopców i 15,00% dziewczynek.

Następnie uczniowie zostali poproszeni o wskazanie, czym według nich jest cyberprzemoc. Najczęściej młodzi mieszkańcy wskazywali na: publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (78,00% chłopców, 85,29% dziewczynek), agresja elektroniczna (72,00% chłopców, 67,65% dziewczynek), czy też naruszanie czyjejś prywatności (54,00% chłopców, 65,71% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (8,00% chłopców, 5,00% dziewczynek) ankietowani napisali: „każda forma agresji skierowana do kogoś w Internecie”.

Kolejno na pytanie, dotyczyło tego, czy zdarzyło się młodym mieszkańcom doświadczyć cyberprzemocy. 66,00% chłopców i 58,88% dziewczynek przyznało, że jej nie doświadczyło, jednak 34,00% chłopców oraz 44,12% dziewczynek odpowiedziało twierdząco na zadane pytanie. Odpowiedzi uczniów obu płci świadczą o tym, że problem cyberprzemocy występuje wśród młodych mieszkańców gminy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Następnie uczniowie zostali zapytani, czy sami stosowali cyberprzemoc wobec innych. 78,00% chłopców i 76,47% dziewczynek nie stosowało tego rodzaju przemocy. Odwrotnie twierdzi 22,00% chłopców oraz 23,53% dziewczynek. Odpowiedzi uczniów ukazują, iż to uczennice częściej doznają cyberprzemocy oraz częściej ją stosują.

Dodatkowo, 14,00% chłopców oraz 14,71% dziewczynek zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą cyberprzemocy. 40,00% uczniów i 44,12% uczennic nie ma zdania na ten temat, a 46,00% chłopców oraz 41,18% dziewczynek przyznało, że nie zna takich osób.

Problem uzależnień behawioralnych z perspektywy dzieci i młodzieży

Kolejnym poruszonym tematem w diagnozie Gminy Ożarów Mazowiecki jest problem uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży. Nowe rodzaje uzależnień to już nie tylko uzależnienie od narkotyków, dopalaczy, alkoholu i papierosów, znanych wcześniej, ale także uzależnienie od Internetu i gier. Dotykają one i dorosłych, i młodzież. Według KBPN *„ze statystyk wynika, że w Polsce osoby uzależnione lub zagrożone uzależnieniem od Internetu są najczęściej w wieku do 25 roku życia (mediana 20 lat, średnia 24 lata), przy czym częściej dotyczy to mężczyzn niż kobiet (CBOS, 2012). Jak wynika z raportu CBOS, w starszych grupach wiekowych problem jest znacznie mniejszy, lecz nie należy interpretować tego wyniku nadmiernie pozytywnie, bowiem nie wiadomo, czy obecni 15-latkowie przestaną być uzależnieni w starszym wieku, czy też ich uzależnienie nie pogłębi się z wiekiem.”*. Młodzi mieszkańcy Gminy Ożarów Mazowiecki, zapytani o to ile czasu spędzają na graniu w gry komputerowe, odpowiadali w większości: od 1 do 3 godzin dziennie (37,43% chłopców, 39,34% dziewczynek), od 3 do 6 godzin dziennie (po 25,14% chłopców i dziewczynek), powyżej 6 godzin dziennie (20,67% chłopców, 15,85% dziewczynek), a także do 1 godziny dziennie (11,17% chłopców, 14,75% dziewczynek). Ponadto z gier nie korzysta 5,59% chłopców i 4,92% dziewczynek.

Następnie młodzi ankietowani zostali zapytani, z jakich powodów najczęściej korzystają z komputera i Internetu. Według uczniów najczęściej jest to: „kontakt ze znajomymi” (79,88% chłopców, 80,00% dziewczynek), „słuchanie muzyki” (70,26% chłopców, 76,22% dziewczynek), „oglądanie filmów” (59,18% chłopców, 68,77% dziewczynek), czy też nauka, lekcje online” (57,43% chłopców, 53,50% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?” (4,66% chłopców, 2,78% dziewczynek) uczniowie nie wskazali nic konkretnego.

Następnie uczniów poproszono o przyznanie, czy zdarzyło im się kiedykolwiek kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera lub Internetu np. przed rodzicami.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Większość chłopców (63,27%) oraz dziewczynek (58,70%) przyznało, że zdarzyło im się podawać rodzicom/innym osobom nieprawdziwą ilość czasu podczas którego korzystają z komputera i Internetu. Ostatnie w niniejszym rozdziale pytanie zadane młodym mieszkańcom Gminy Ożarów Mazowiecki dotyczyło zajęć profilaktycznych jakie są według uczniów najciekawsze. Dla chłopców są to: zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (47,34%), pogadanki z wychowawcą (43,20%), zajęcia z przedstawicielem Policji (34,91%), oraz spektakl lub musical profilaktyczny (18,93%). Dziewczynki również najczęściej wskazywały zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (47,13%), pogadanki z wychowawcą (44,25%), zajęcia z przedstawicielem Policji (22,99%) oraz spektakl lub musical profilaktyczny (29,31%). W odpowiedzi „inne, jakie?” (9,47% chłopców, 13,79% dziewczynek) młodzi mieszkańcy nie wymienili nic konkretnego.

Postrzeżenie problemów społecznych przez mieszkańców

Niniejsza diagnoza została poszerzona o pytania dotyczące postrzeżenia problemów społecznych przez mieszkańców. Najpierw dowiedzmy się jednak co to jest właściwie termin „społeczność”. Według definicji K.A. Wojtaszczyk, społecznością nazywamy zbiorowość, w której więzi i stosunki społeczne, tworzą w miarę uporządkowany i kompletny układ. Możemy mówić o kilku rodzajach społeczności:

- Lokalnej (obejmującej wszystkich, którzy mieszkają na określonym terenie (np. w mieście, na wsi, dzielnicy),
- Regionalnej (obejmującej ludzi mieszkających w pewnym rejonie administracyjnym np. gminie, województwie, powiecie),
- Państwowej (obejmującej wszystkich ludzi, którzy mieszkają na terytorium i w granicach jednego państwa),
- Światowej (obejmującej ludzi z różnych rejonów świata, którzy jednak posiadają wspólne interesy np. z dziedziny ekonomii, czy gospodarki).

Trzeba wspomnieć również o zjawisku jakim jest problem społeczny. Jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. Problem społeczny możemy rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

- znaczenie szerokie – stosuje się go, gdy chcemy opisać zjawiska, które są lub mogą w przyszłości stanowić przedmiot zainteresowania socjologii lub innych nauk społecznych;

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

- znaczenie węższe – czyli problemy, które powstały w wyniku zjawisk, jakie są nie tylko przedmiotem refleksji uczonych, ale i przedmiotem ogólnego zainteresowania ludzi danego społeczeństwa; są to problemy niezgodne z normami przyjętymi przez ogół oraz takie, których pokonanie możliwe jest wspólnymi siłami;

Pierwsze pytanie, które dotyczyło problemów społecznych w gminie dotyczyło oceny aktualnych warunków życia przez osoby ją zamieszkujące. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 28,50% badanych dorosłych osób. 37,50% badanych wskazało odpowiedź „raczej dobre”, a 24,00% - średnie. Kolejno 5,50% osób twierdzi, iż są one bardzo dobre, a negatywnie oceniło je łącznie 4,50% mieszkańców odpowiadając - „raczej złe” (2,50%), „złe” (0,50%) oraz „bardzo złe” (1,50%).

Następnie mieszkańców poproszono o wskazanie w ich opinii głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w Gminie Ożarów Mazowiecki. Większość ankietowanych mieszkańców, jako przyczynę wskazało alkoholizm oraz niezaradność życiową (po 65,50%), a także bezrobocie (42,00%).

Kolejne pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w gminie. Łącznie 81,00% ankietowanych przyznało, że zna lub słyszało o takich rodzinach. Pozostałe 19,00% badanych osób nie spotkało się z problemem ubóstwa w innych rodzinach.

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in.: uzależnienia (75,00%), bezrobocie (65,00%) oraz niedostosowanie społeczne (54,00%).

Dodatkowo, mieszkańcy określali, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w Gminie Ożarów Mazowiecki. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (69,00%), utrudniona dostęp do placówek rehabilitacyjnych (60,50%), a także izolacja (53,50%).

Jednak już 5,50% osób badanych uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 1,50% osób twierdzi, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się łącznie 33,00% osób, w tym 22,00% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 11,00% osób jest ona niewystarczająca. Pozostałym mieszkańcom (60,00%) trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie.

Kolejno, 26,50% ankietowanych przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora. Dane te pokazują, że mimo, iż problem nie jest duży, jednak występuje na terenie gminy.

Większość ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w Gminie Ożarów Mazowiecki jest nie wystarczający (76,50%), jednak 23,50% osób nie zgodziło się z tą opinią.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali najczęściej na: samotność (83,00%), choroby (76,50%) oraz utrudniony dostęp do usług medycznych (53,50%).

Na koniec ankietowani zostali zapytani o negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które dostrzegają najczęściej na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki. 79,50% respondentów odpowiedziało, iż jest to uzależnienie od komputera i Internetu, następnie brak przemocy ze strony rówieśników (62,00%) oraz brak autorytetów w otoczeniu (53,50%) i zaniedbanie wychowawcze (53,00%).

Problem uzależnień w Gminie Ożarów Mazowiecki z perspektywy sprzedawców alkoholu

60,00% ankietowanych uważa, że spożycie alkoholu na terenie gminy jest stałe, 26,00% uważa, że wzrasta, a 14,00% twierdzi, iż maleje.

Ponadto sprzedawcy zostali zapytani, czy w ich opinii wzmożone lub niskie spożycie alkoholu na terenie gminy związane jest z epidemią koronawirusa. Większość badanych (80,00%) nie ma zdania na ten temat, natomiast po 10,00% respondentów ma podzielone zdanie twierdzi, że pandemia ma wpływ na spożycie alkoholu na terenie gminy lub sytuacja epidemiologiczna nie ma wpływu.

Według 42,00% sprzedawców, alkohol w Gminie Ożarów Mazowiecki nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim na terenie gminy. Jednak łącznie 58,00% uważa, że w ich opinii takie sytuacje zdarzają się: rzadko (42,00%), czasami (10,00%), często (4,00%) oraz bardzo często (2,00%).

Następnie, 27,45% osobom ankietowanym nigdy nie zdarzyło się, że osoba niepełnoletnia chciała zakupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. 45,10% badanych sprzedawców twierdzi, że taka sytuacja zdarzyła się raz lub kilka razy, bądź wiele razy – 27,45%.

Co istotne prawie wszyscy sprzedawcy (96,08%) zgodnie przyznali, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki. Jednak 3,93% badanych wskazało na odpowiedź: „tak, wiele razy”.

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, sprzedawcy napojów alkoholowych mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że nie wszyscy sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie, weryfikują wiek osoby wyglądającej na nieletnią za każdym razem. 41,18% ankietowanych osób stwierdziło, że wiele razy pyta o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni. 5,88% badanych sprzedawców przyznaje, że raz lub kilka razy pytało o dowód tożsamości. Jednak 9,80% respondentów nigdy nie pytało o dowód osobisty klienta, nie mając

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

pewności czy jest pełnoletni. Odpowiedzi te sugerują, iż poprzednie pytanie o sytuacji sprzedaży alkoholu nieletnim przez ankietowanych sprzedawców może nie mieć przełożenia na rzeczywistość, gdyż badani nie zawsze pytają klienta o udokumentowanie pełnoletności. Natomiast 43,14% robi to za każdym razem, gdy ma wątpliwość.

Łącznie 68,62% sprzedawców przyznaje, że w ich opinii często, czasami oraz rzadko zdarzają się sytuacje, gdzie zostaje złamane prawo o zakazie jazdy samochodem po wypiciu alkoholu. Jednak w opinii 29,41% ankietowanych takie sytuacje nigdy nie mają miejsca, a 1,96% badanych nie posiada wiedzy na ten temat.

Sprzedawcy oceniali również, czy zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Gminie Ożarów Mazowiecki. W opinii 31,37% ankietowanych sprzedawców alkohol nie jest sprzedawany osobom nietrzeźwym na terenie gminy. Jednak łącznie 68,63% badanych uważa, że alkohol jest sprzedawany na terenie gminy rzadko (41,18%), czasami (13,73%), często (11,76%), a także bardzo często (1,96%).

Dodatkowo 54,90% osób przyznało, że raz lub kilka razy zdarzały się sytuacje, gdzie osoba nietrzeźwa chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie, a 29,41% wskazało na odpowiedź „tak, wiele razy”. Natomiast 15,69% sprzedawców przyznało, że nigdy taka sytuacja im się nie przytrafiła.

Ponadto 78,43% respondentów twierdzi, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie nietrzeźwej, 15,69% odpowiedziało, iż taka sytuacja zdarzyła się im raz lub kilka razy, 3,92% wiele razy, a 1,96% twierdzi, że za każdym razem sprzedają alkohol osobie nie trzeźwej.

Na pytanie, jak często zdarzają się sytuacje, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży, 49,02% respondentów odpowiedziało, że nigdy takie sytuacje się nie zdarzają lub zdarzają się rzadko (39,22%), często (7,84%), bądź czasami (3,92%).

Dodatkowo 88,24% badanych sprzedawców przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się wzywać policji z powodu zakłócania porządku przez osoby pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży lub w jego pobliżu. Jednak łącznie 11,76% osób twierdzi, iż takie sytuacje zdarzają się rzadko (5,88%), czasami (3,92%) oraz często (1,96%).

Następnie ankietowani zostali zapytani o sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki. 49,02% respondentów przyznało, że w ich opinii takie sytuacje nie mają miejsca, 43,14% uważa, że takie sytuacje zdarzają się rzadko, 5,88% osób wskazało na „czasami”, a 1,96% na „często”.

Kolejno 88,24% ankietowanych przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się sprzedać osobom niepełnoletnim papierosów w punkcie, w którym pracują. Jednak łącznie 11,76% respondentom taka sytuacja się zdarzyła wiele razy, bądź raz lub kilka razy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Sprzedawcy zostali zapytani, czy w ich opinii wzmożone lub niskie palenie wyrobów tytoniowych na terenie gminy związane jest z epidemią koronawirusa. Większość badanych (80,39%) nie ma zdania na ten temat, natomiast 17,65% respondentów twierdzi, że pandemia nie ma wpływ na spożycie wyrobów tytoniowych na terenie gminy, a 1,96% osób twierdzi, że epidemia wpływa na spożycie wyrobów tytoniowych.

Ponadto sprzedawcy zostali poproszeni o przyznanie, czy znają ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 58,82% osób przyznaje, że zna poszczególne zapisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości, 25,49% respondentów nie jest pewne, czy znają ustawę, 7,84% nie zna ustawy lecz słyszało o niej, a pozostałe 7,84% badanych zna ustawę bardzo dobrze.

W nawiązaniu do ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, akt prawny zobowiązuje do umieszczania, w widocznych punktach sklepów, informacji na temat szkodliwości alkoholu oraz obligatoryjnie o zakazie sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia, sprzedaży na kredyt lub pod zastaw oraz zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym. Badanie ankietowe pokazało, że nie we wszystkich sklepach widnieją takie wiadomości. Umieszczane są: informacje o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia (88,24%), o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym (80,39%), o szkodliwości alkoholu wykazało 72,55%, o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw 47,06% badanych osób, natomiast 3,92% nie posiada takich informacji.

Ponadto sprzedawcy przyznali w 52,92%, że nie uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży. Natomiast 17,65% osób ankietowanych twierdzi, że brało udział w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, a 29,41% nie pamięta takiej sytuacji.

Respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń dotyczących ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz tego komu zabrania się sprzedaży alkoholu. 74,51% osób odpowiedziało poprawnie na pytanie, odpowiadając: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim, na kredyt lub pod zastaw”. Wynik ten jest zadowalający i świadczy o wiedzy większości ankietowanych. Niestety łącznie 25,49% ankietowanych udzieliło błędnych odpowiedzi wymieniając między innymi, że osobami, którym zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych są kobiety w ciąży.

Rozdział II

Adresaci Programu

Gminny Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Ożarów Mazowiecki, a w szczególności do :

- osób i rodzin z problemem uzależnień,
- osób współuzależnionych,
- osób i rodzin zagrożonych problemem uzależnień,
- osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu problemu uzależnień,
- przedstawicieli instytucji i służb pracujących w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych/narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz organizacji zajmujących się tymi problemami,
- społeczności lokalnej.

Rozdział III

Cele Programu

1. Cel główny:

Głównym celem Gminnego Programu na lata 2022-2025 jest zapobieganie i ograniczenie występowaniu problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, problemów związanych bezpośrednio z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

2. Cele szczegółowe:

1. Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej dotyczącej przyczyn i skutków uzależnień w ramach profilaktyki uniwersalnej określonej w Narodowym Programie Zdrowia;
2. Uświadamianie i propagowanie informacji o zagrożeniach jakie niosą za sobą uzależnienia m.in.: od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, nikotyny, agresji, przemocy, komputerów, internetu, cyberprzemocy, hazardu i innych uzależnień behawioralnych;

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

3. Opóźnianie inicjacji alkoholowej, narkotykowej, tytoniowej, w tym wzrost świadomości społecznej w obszarze uzależnień behawioralnych;
4. Wskazywanie i wspieranie miejsc, osób i instytucji, które mogą pomóc osobom z problemem alkoholowym, narkotykowym, osobom z uzależnieniami behawioralnymi oraz osobom współuzależnionym;
5. Propagowanie zdrowego stylu życia, bez nałogów i uzależnień, kreowanie wzorców spędzania czasu wolnego;
6. Współpraca z podmiotami działającymi w obszarze uzależnień behawioralnych oraz przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii;
7. Wzmacnianie postaw społecznych związanych z ograniczeniem występowania uzależnień behawioralnych oraz używania alkoholu i substancji psychoaktywnych;

Rozdział IV

Zadania i sposób ich realizacji

Zgodnie z postanowieniami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz Narodowego Programu Zdrowia do głównych zadań gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych należą m.in.:

I. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień pomocy społecznej, psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:

1. Współpraca z oddziałami leczenia odwykowego.
2. Dofinansowanie terapii stacjonarnych i wyjazdowych oraz innych zajęć terapeutycznych zwiększających skuteczność leczenia odwykowego, skierowanych do osób uzależnionych, pijących ryzykownie i szkodliwie oraz członków ich rodzin.
3. Rehabilitacja, tj. wsparcie po leczeniu, zapobieganie nawrotom w celu: zachowania abstynencji, poprawy zdrowia psychicznego, nabycia umiejętności potrzebnych do rozwiązywania problemów emocjonalnych, rozwoju osobistego, odbudowania więzi rodzinnej. Realizacja działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

4. Finansowanie zadań z zakresu profilaktyki i edukacji zdrowotnej oraz programów polityki zdrowotnej, adresowanych między innymi do:
 - osób uzależnionych,
 - rodzin osób uzależnionych,
 - dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin,
 - ofiar przemocy,
 - osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Wspieranie działań grup samopomocowych i grup wsparcia w tym pomoc merytoryczna i lokalowa.
6. Organizacja i finansowanie szkoleń i zajęć warsztatowych z zakresu metod wczesnego rozpoznawania i wczesnej interwencji dla wybranych grup pracowników służby zdrowia, nauczycieli, pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, Straży Miejskiej i Policji.
7. Dofinansowanie działalności specjalistycznych miejsc pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie (ośrodki i punkty interwencji kryzysowej, schroniska, placówki udzielające pomocy dzieciom – ofiarom przemocy w rodzinie, itp.).
8. Finansowanie działań profilaktyczno–terapeutycznych dla ofiar przemocy domowej przy współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym.
9. Finansowanie konsultacji i innych form wsparcia dla osób dotkniętych problemem alkoholowym lub przemocy, w tym konsultacji indywidualnych, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego UZALEŻNIEŃ oraz innych działających na terenie gminy.
10. Organizacja i finansowanie zdalnych konsultacji lub innych form wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnienia w czasie zagrożenia epidemicznego i pandemii.

II. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych; tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia m.in. poprzez organizację czasu wolnego, (także w okresie wolnym od nauki). Wzmacnianie czynników chroniących i motywujących do większej aktywności w życiu społecznym.

1. Finansowanie szkolnych programów profilaktycznych; szkoleń dla kadry pedagogicznej w zakresie prowadzenia zajęć profilaktycznych, a także programów profilaktycznych skierowanych do rodziców.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

2. Organizacja i finansowanie programów edukacyjno-profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, w tym programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
3. Realizacja programów rozwijania umiejętności życiowych dzieci i młodzieży jako elementu wiodącego w profilaktyce.
4. Organizacja lokalnych kampanii promujących zdrowy, trzeźwy styl życia; kampanii dotyczących przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii, uzależnieniom behawioralnym.
5. Uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu stylowi życia, stanowiących alternatywę wobec używania alkoholu, narkotyków i zachowań behawioralnych.
6. Współfinansowanie działalności profilaktycznej świetlic socjoterapeutycznych na terenie Gminy.
7. Wspieranie prospołecznych działań młodzieży, programów liderских i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia.
8. Organizowanie i prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży w okresie ferii i wakacji, z zachowaniem warunków przeprowadzenia działań profilaktycznych dotyczących uzależnień,
9. Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych, opracowanych i skierowanych do rodzin; umacnianie postaw prospołecznych.
10. Wspieranie rozwoju kompetencji osobowościowych młodzieży oraz ich zdolności interpersonalnych, które pozwolą na funkcjonowanie wśród rówieśników bez stosowania używek i zachowań mających wpływ na uzależnienia behawioralne.
11. Prowadzenie działań edukacyjnych dla dorosłych w ramach edukacji zdrowotnej określonej w Narodowym Programie Zdrowia.
12. Budowanie lokalnych koalicji na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w tym także porozumień z innymi samorządami lokalnymi oraz promocja działań na terenie gminy głównie podczas imprez plenerowych i wydarzeń artystycznych i sportowych.
13. Inicjowanie lub współorganizowanie profilaktycznych działań alternatywnych, wskazujących na możliwość atrakcyjnego spędzania wolnego czasu oraz promowanie prozdrowotnego stylu życia.
14. Monitorowanie skali zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym poprzez sporządzenie lokalnej diagnozy za pomocą przeprowadzonych badań i sondaży.
15. Prowadzenie działalności profilaktyczno-edukacyjnej na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy, w tym: zakup materiałów edukacyjnych, informacyjnych i reklamowych promujących programy z zakresu profilaktyki uzależnień, a także zakup czasopism, książek, publikacji oraz materiałów niezbędnych do prowadzenia zajęć profilaktyczno-edukacyjnych.
16. Udział w kampaniach profilaktycznych rekomendowanych przez PARP i KBPN.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

17. Prowadzenie edukacji publicznej w zakresie wpływu stanu epidemicznego i pandemii, a szczególnie izolacji, na powstawanie i eskalację uzależnień (alkoholowych, narkotykowych, behawioralnych) wśród osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony dzieci i dorosłych przed przemocą w rodzinie.

III. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

1. Współpraca i wspomaganie działalności profilaktycznej organizacji pozarządowych i innych jednostek pożytku publicznego w obszarze rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Promowanie ciekawych projektów i inicjatyw społecznych w obszarze profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej, realizowanej zarówno na terenie gminy jak i podczas organizowanych terapii/imprez wyjazdowych.
3. Współpraca i wspieranie lokalnych grup wsparcia funkcjonujących na terenie Gminy, w tym grup AA.

IV. Zapewnienie działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych podmiotów realizujących zadania z zakresu profilaktyki poprzez:

1. Właściwe funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ożarowie Mazowieckim oraz zespołów problemowych Komisji:
 - 1) Komisja pracuje zgodnie z przyjmowanym przez siebie harmonogramem, uwzględniającym zadania ujęte w Programie. Za ustalenie szczegółowego harmonogramu i terminów realizacji zadań wynikających z niniejszego Programu odpowiedzialny jest Przewodniczący Gminnej Komisji.
 - 2) Organizacja pracy Komisji oraz koordynowanie realizowanych zadań wynikających z Programu należy do obowiązków Przewodniczącego.
 - 3) Zadania, organizację wewnętrzną oraz tryb pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych określa Regulamin wprowadzony przez Burmistrza Ożarowa Mazowieckiego Zarządzeniem.
2. Zapewnia się szkolenia dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych podmiotów realizujących zadania z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania przemocy.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

3. Zapewnia się zwrot kosztów podróży, związanych z wykonywaniem funkcji członka Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a w szczególności zwrot kosztów podróży za uczestnictwo w szkoleniach.
4. Przeznacza się środki na wynagrodzenia dla Członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ożarowie Mazowieckim według poniższego:
 - 1) dla Przewodniczącego i sekretarza Komisji – 600 zł brutto (słownie: sześćset zł) za udział w posiedzeniu Komisji;
 - 2) dla członków Komisji nie wymienionych w pkt 1 – 250 zł brutto (słownie: dwieście pięćdziesiąt zł) za udział w posiedzeniu Komisji;
 - 3) dla koordynatora Zespołu roboczego – 140 zł brutto (słownie: sto czterdzieści zł) za udział w posiedzeniu Zespołu roboczego;
 - 4) dla członków Zespołu roboczego nie wymienionego w pkt 3 – 110 zł brutto (słownie: sto dziesięć zł) za udział w posiedzeniu Zespołu roboczego.
 - 5) Podstawą naliczenia wynagrodzenia jest obecność odpowiednio na posiedzeniu Komisji lub Zespołu Roboczego, potwierdzona własnoręcznym podpisem złożonym na liście obecności. W przypadku posiedzeń realizowanych w trybie zdalnym własnoręczny podpis nie jest wymagany, a obecność potwierdza Przewodniczący.

V. Ograniczanie dostępu do alkoholu.

Ograniczanie dostępności alkoholu stanowi jedno z najbardziej efektywnych narzędzi ograniczania poziomu spożycia napojów alkoholowych oraz rozmiarów szkód zdrowotnych i społecznych nim spowodowanych. W niewielkim zakresie ograniczenia określone zostały na poziomie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dające pewne uprawnienia na szczeblu gminy. Ograniczanie dostępności alkoholu na szczeblu lokalnym odbywać się będzie poprzez:

1. Przestrzeganie limitu zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz warunków usytuowania punktów sprzedaży - uchwała je Rada Miejska w Ożarowie Mazowieckim w odrębnych uchwałach.
2. Współpracę Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Straży Miejskiej, Policji i innych instytucji w kierunku prawnego egzekwowania przestrzegania zasad ustawowego zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.
3. Organizację szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych.

Rozdział V

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy

Na terenie Gminy Ożarów Mazowiecki określono następującą/maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- 1) 65 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5 proc. zawartości alkoholu oraz na piwo;
- 2) 65 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 proc. do 18 proc. zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa);
- 3) 65 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18 proc. zawartości alkoholu.

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:

- 1) 45 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5 proc. zawartości alkoholu oraz na piwo;
- 2) 45 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 proc. do 18 proc. zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa);
- 3) 45 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18 proc. zawartości alkoholu.

Zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych:

- 1) Punkt sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży lub do spożycia poza miejscem sprzedaży nie może być usytuowany w odległości mniejszej niż 50 metrów od obiektów:
 - a) placówek oświatowo-wychowawczych
 - b) kościołów i domów modlitwy
- 2) Odległość, o której mowa w punkcie 1 mierzona jest najkrótszą drogą dojścia od głównego ogólnodostępnego wejścia do punktu sprzedaży napojów alkoholowych do głównego ogólnodostępnego wejścia do w/w obiektów, z której korzystają lub mogą korzystać piesi nie naruszając przepisów powszechnie obowiązujących.

Rozdział VI

Realizacja i finansowanie programu

1. Źródłem finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 są dochody własne Gminy z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych zapisane w dziale 851 rozdział 85154 i 85153 budżetu Gminy. Dochody i wydatki na realizację zadań określonych w niniejszym Programie będzie zawierała uchwała Rady Miejskiej w Ożarowie Mazowieckim w sprawie budżetu Gminy na kolejne lata.
2. Wydatkowanie środków z funduszy wymaga zaopiniowania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. Środki finansowe potrzebne na utrzymanie i funkcjonowanie Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego UZALEŻNIENI pochodzi z funduszy przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.
4. Realizatorem Gminnego Programu Profilaktycznego jest Burmistrz Ożarowa Mazowieckiego.
5. Program realizowany jest w ścisłej współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminnymi jednostkami organizacyjnymi w tym Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, placówkami oświatowo–wychowawczymi, Strażą Miejską, Zespołem Interdyscyplinarnym, świetlicami środowiskowymi i socjoterapeutycznymi, Komendą Miejską Policji oraz organizacjami pozarządowymi prowadzącymi statutową działalność na rzecz szeroko pojętej profilaktyki.

Rozdział VII

Przewidywane efekty realizacji programu

Zakładanym efektem realizacji programu jest ograniczenie występowania problemów związanych bezpośrednio z uzależnieniami behawioralnymi, używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia oraz pomocy dla osób i rodzin zagrożonych/dotkniętych problemem uzależnień oraz zwiększenie jego skuteczności poprzez:

- zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach poprzez modyfikowanie stylu życia, wolnego od wszelkich używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, dzięki realizacji działań profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, tj. informacyjno-edukacyjnych, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych i rekreacyjnych;

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

- podniesienie świadomości społecznej w obszarze uzależnień behawioralnych oraz przyczyn i skutków nadużywania alkoholu i narkotyków;
- udzielenie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, zwalczania narkomanii oraz uzależnień behawioralnych;
- zintensyfikowanie działań i form pomocy w stosunku do osób uzależnionych;
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień;
- zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczeniem występowania uzależnień behawioralnych, spożycia napojów alkoholowych oraz używaniem substancji psychoaktywnych.

Realizacja Programu zwiększy skuteczność pomocy kierowanej do rodzin oraz stworzy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką uzależnień. Oczekiwanym rezultatem podejmowanych działań będzie przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zagrożeniu wykluczeniem społecznym. Interdyscyplinarne podejście daje możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym, a tym samym podniesienia jakości życia mieszkańców Gminy Ożarów Mazowiecki.

Rozdział VIII

Monitorowanie problemów uzależnień na terenie gminy Ożarów Mazowiecki

Poszczególne działania i procedury będą podlegać monitoringowi, mającemu na celu stałą poprawę efektywności i szybkości reakcji na zaistniałe zjawisko alkoholizmu i narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.

Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie gminy polegają w szczególności na:

- ewaluacji realizowanych programów,
- analizie sprawozdań z realizacji poszczególnych zadań,
- wykonywaniu diagnozy zagrożeń społecznych i badań ankietowych dotyczących zagrożeń społecznych wynikających z nadużywania alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych,
- przygotowywaniu sprawozdania dla Burmistrza z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- konsultacjach ze Strażą Miejską i Policją dotyczące interwencji wobec nieletnich spożywających alkohol lub będących pod wpływem środków odurzających.

Burmistrz sporządza raport z wykonania w danym roku Gminnego Programu Profilaktyki i

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii gminy Ożarów Mazowiecki na lata 2022-2025

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada Radzie Miejskiej w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

Burmistrz sporządza na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z Gminnego Programu Profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, i przesyła ją do Centrum w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.